

Marian Gorynia

Katedra Konkurencyjności Międzynarodowej
Wydział Gospodarki Międzynarodowej
UNIWERSYTET EKONOMICZNY W POZNANIU

m.gorynia@ue.poznan.pl

www.mariangorynia.pl

SEMINARIUM HABILITACYJNE KILKA UWAG O PRACACH AWANSOWYCH (DYSERTACJACH) W NAUKACH EKONOMICZNYCH

19 stycznia 2018

UNIWERSYTET EKONOMICZNY
W POZNANIU

BŁĘDY SPOTYKANE W DYSERTACJACH W NAUKACH EKONOMICZNYCH

- ❑ **BŁĄD PODSTAWOWY I POWSZECHNY – BRAKI W ZNAJOMOŚCI PODSTAW FILOZOFII NAUKI, W TYM METODOLOGII NAUKI, NIEDOSTATKI WARSZTATU NAUKOWEGO (slajdy 3-7)**

- ❑ **BŁĘDY SZCZEGÓŁOWE SPOTYKANE W DYSERTACJACH:**
 - **brak kontekstu przedmiotu badania – obszar, dziedzina, dyscyplina, subdyscypliny (slajd 8)**
 - **brak założeń ujętych explicite – świadomość metodologiczna (slajdy 9-10)**
 - **mieszanie poziomów/jednostek analizy (slajdy 11-13)**
 - **brak jednoznaczności problematyki badawczej – struktura, cele pracy, hipotezy, pytania badawcze, inne elementy koncepcji (slajdy 14-16)**
 - **nieumiejętne posługiwanie się narzędziami analitycznymi, w tym brak rozstrzygnięć terminologicznych (slajdy 17-20)**
 - **inne – rola *case study*, bibliografia itp. (slajd 21)**

O FILOZOFII NAUKI PROPEDEUTYCZNIE

- ❑ **NAUKA BAZUJE NA FILOZOFII**
- ❑ **REALIZM FILOZOFICZNY A POZYTYWIZM I INTERPRETYWIZM**
- ❑ **ZAŁOŻENIA REALIZMU FILOZOFICZNEGO:**
 - **realność i niezależność zewnętrznego świata**
 - **wielowarstwowa struktura rzeczywistości**
 - **poznawalność świata**
- ❑ **CEL BADAŃ NAUKOWYCH – BUDOWANIE TEORII:**
 - **ogólna orientacja teoretyczno-metodologiczna**
 - **model pojęciowy**
 - **teoria empiryczna**

TEORIA – OGÓLNA ORIENTACJA TEORETYCZNO-METODOLOGICZNA, MODEL POJĘCIOWY I TEORIA EMPIRYCZNA

- 1. Teoria – jako nauka w sensie rezultatowym**
- 2. Teorią ekonomiczną jest wszelki zbiór założeń ontologicznych, epistemologicznych i metodologicznych, abstrakcyjnych pojęć oraz ogólnych twierdzeń o rzeczywistości ekonomicznej, mający dostarczać wyjaśnienia dostępnej wiedzy opisowej na jej temat oraz ukierunkowywać dalsze badania.**
- 3. Trzy składniki (aspekty) każdej teorii:**
 - **Ogólna orientacja teoretyczno-metodologiczna**
 - **Model pojęciowy**
 - **Teoria empiryczna**

OGÓLNA ORIENTACJA TEORETYCZNO-METODOLOGICZNA

- 1. Orientacja stanowi podstawę, bazę filozoficzną teorii, przyjętą w dużej mierze a priori i potwierdzającą (lub nie) swoją przydatność i płodność na innych poziomach refleksji naukowej – przy budowaniu modeli czy systemów twierdzeń teoretycznych**
- 2. Ogólna orientacja teoretyczno-metodologiczna obejmuje trzy rodzaje założeń:**
 - Zespół fundamentalnych założeń na temat charakteru rzeczywistości ekonomicznej – tezy ontologiczne**
 - Zespół fundamentalnych założeń na temat szans i granic poznania ekonomicznego – tezy epistemologiczne**
 - Zespół fundamentalnych założeń na temat pożądanych sposobów badania rzeczywistości gospodarczej – dyrektywy metodologiczne**

MODEL POJĘCIOWY

- 1. Model pojęciowy – zespół powiązanych kategorii analitycznych składających się na szczególną wizję świata ekonomicznego, jego budowy oraz mechanizmów jego funkcjonowania i zmiany**
- 2. Poprzez wprowadzenie analitycznych rozróżnień, konwencji definicyjnych, klasyfikacji, typologii – model selektywnie strukturalizuje amorficzną rzeczywistość ekonomiczną, zwracając uwagę na pewne zjawiska i procesy, a pomijając inne, uwypuklając jedne ich aspekty, a neglizując drugie**
- 3. Podobnie jak orientacja teoretyczno-metodologiczna model może okazać się przydatny i płodny (lub nie) dopiero na innych poziomach refleksji naukowej – w szczególności przy konstruowaniu systemu twierdzeń**
- 4. Innymi słowy model pojęciowy jest przyjętym sposobem interpretacji (widzenia) świata ekonomicznego, rozbudowanym pomysłem na temat tego, jak ów świat można ujmować**

TEORIA EMPIRYCZNA

- 1. Jest to teoria w sensie wąskim – zbiór powiązanych z sobą twierdzeń o zależnościach pomiędzy zmiennymi cechami obserwowanych zjawisk czy procesów, a jeszcze inaczej – system praw ekonomicznych.**
- 2. Twierdzenia takie (prawa) odnoszą się już wprost do świata empirycznego, orzekają coś o jego prawidłowościach, regularnościach, tendencjach – a więc mogą być prawdziwe lub fałszywe, ulegają potwierdzeniu lub obaleniu w zależności od tego, jak rzeczy się mają naprawdę.**

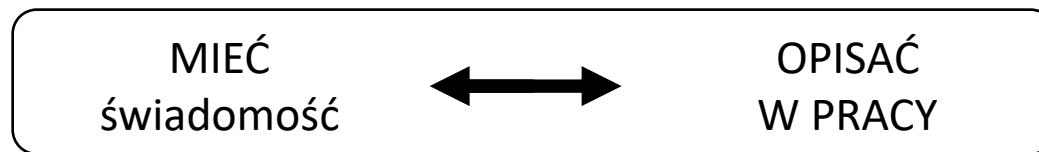

KLASYFIKACJA NAUKI W POLSCE

- ❑ **OBSZARY**
- ❑ **DZIEDZINY**
- ❑ **DYSCYPLINY**
- ❑ **(SUBDYSCYPLINY)**

METODOLOGIA -> ZBIÓR ZAŁOŻEŃ, ZASAD PROWADZENIA BADAŃ

Potrzeba podniesienia poziomu wiedzy i świadomości w zakresie metodologii -> dalej będę to nazywać świadomością metodologiczną czyli odnoszącą się do założeń, zasad prowadzenia badań.

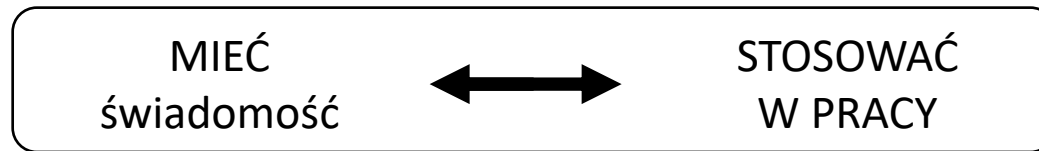
MIEĆ ŚWIADOMOŚĆ

		ŚWIADOMY	NIEŚWIADOMY
OPIS	OPISUJE	świadomy opisuje OPTIMUM EXPLICITE	nieświadomy opisuje FIKCJA KŁAMSTWO
	NIE OPISUJE	świadomy nie opisuje IMPLICITE	nieświadomy nie opisuje DYSKWALIFIKACJA

Rysunek 1. Mieć a opisać świadomość metodologiczną

METODOLOGIA -> ZBIÓR ZAŁOŻEŃ, ZASAD PROWADZENIA BADAŃ

Potrzeba podniesienia poziomu wiedzy i świadomości w zakresie metodologii -> dalej będę to nazywać świadomością metodologiczną czyli odnoszącą się do założeń, zasad prowadzenia badań.

MIEĆ ŚWIADOMOŚĆ

		ŚWIADOMY	NIEŚWIADOMY	IDEAŁ:
		STOSOWANIE	świadomy stosuje/przestrzega OPTIMUM	
STOSOWANIE	STODUJE	świadomy stosuje/przestrzega OPTIMUM	nieświadomy stosuje	OPISAĆ W PRACY
	NIE STODUJE	świadomy nie stosuje	nieświadomy nie stosuje	STOSOWAĆ W PRACY

Rysunek 2. Mieć a stosować świadomość metodologiczną

POZIOMY/JEDNOSTKI ANALIZY W NAUKACH EKONOMICZNYCH

- 1. Konwencjonalna ekonomia – poziom makro, poziom mikro**
- 2. Ekonomia współczesna – dodatkowo: poziom mikromikro, poziom mezo, poziom globalny**
- 3. Typy analizy ze względu na poziom – autonomiczna analiza poziomu, analiza kontekstualna, analiza redukcyjna**

POZIOMY ANALIZY W NAUKACH EKONOMICZNYCH

- 1. ONTOLOGIA WSZECHŚWIATA, OGÓLNA TEORIA SYSTEMÓW, PORZĄDEK HIERARCHICZNY – L. VON BERTALANFFY**
- 2. PRZEDMIOT ZAINTERESOWAŃ NAUK SPOŁECZNYCH – CZŁOWIEK ORAZ POZIOMY PONADINDYWIDUALNE**
 - poziomy według Steinle
 - poziomy według S. Nowaka
- 3. CZY GRUPY ISTNIEJĄ NAPRAWDĘ CZY ISTNIEJĄ TYLKO LUDZIE?**
 - redukcjonizm (indywidualizm, elementaryzm) – nie ujmuje całościowych właściwości
 - holizm (kolektywizm) – absolutyzuje całościowe właściwości
 - systemizm – liczy się jednostka, ale liczy się też całość – ontologia i metodologia

POZIOMY ANALIZY W NAUKACH EKONOMICZNYCH

4. KONWENCJONALNA EKONOMIA

- poziom makro – zatrudnienie, inflacja, stopa procentowa, kurs walutowy
- poziom mikro – firmy i gospodarstwa domowe – ceny, koszty, nakłady, zyski

5. EKONOMIA WSPÓŁCZESNA – DODATKOWO

- mikro-mikro – mikroekonomia atomistyczna i mikroekonomia molekularna, teoria agencji
- mezo – branża, sektor, region
- globalny

6. TYPY ANALIZY ZE WZGLĘDU NA POZIOM

- autonomiczna analiza poziomu
- analiza kontekstualna
- analiza redukcyjna

OGÓLNA KONCEPCJA DYSERTACJI

- 1. Przedmiot pracy, temat pracy, problem badawczy, obszar badawczy**
- 2. Cel (cele) dysertacji**
- 3. Hipotezy badawcze, pytania badawcze**
- 4. Metoda (metody)**
- 5. Zakres przestrzenny badań**
- 6. Zakres czasowy rozprawy**
- 7. Ramowy plan pracy**
- 8. Literatura**

WYNIK NAUKOWY – BUDOWANIE, WERYFIKACJA I FALSYFIKACJA HIPOTEZ

- 1. Wynik naukowy jako teoria czyli jako zbiór twierdzeń**
- 2. Skąd się biorą hipotezy? Weryfikacjonizm versus falsyfikacjonizm**
- 3. Co się robi z hipotezami? Weryfikacjonizm versus falsyfikacjonizm**

NARZĘDZIA ANALITYCZNE A „WARSTWY” W DYSERTACJI – WPŁYW NA STRUKTURĘ PRACY

- 1. Warstwa opisowo-wyjaśniająca, czyli poznawcza, czyli pozytywna, czyli diagnostyczna – jak było? jak jest? dlaczego?**
- 2. Warstwa normatywna, czyli praktyczna, czyli utylitarna – jak powinno być? Gilotyna Hume’a (*Traktat o naturze ludzkiej*)**
- 3. Warstwa prognostyczna – jak będzie (prawdopodobnie)?**

PODSTAWOWE NARZĘDZIA ANALITYCZNE

- 1. Definicje**
- 2. Podział logiczny, klasyfikacja, partycja i typologia**
- 3. Schemat analityczny**
- 4. Model**
- 5. Typ idealny**
- 6. Wzorzec**

DEFINICJE

1. Definicja – wyrażenie podające informację o znaczeniu jakiegoś słowa
2. Rodzaje definicji:
 - Sprawozdawcze
 - Projektujące – konstrukcyjne lub regulujące
3. Budowa definicji – *definiendum*, zwrot łączący, *definiens*
4. Błędy:
 - *Ignotum per ignotum*
 - *Idem per idem* – błędne koło bezpośrednie, błędne koło pośrednie
 - Definicja za wąska
 - Definicja za szeroka
 - Błąd przesunięcia kategoryalnego

PODZIAŁ LOGICZNY, KLASYFIKACJA, PARTYCJA I TYPOLOGIA

1. Pojęcie podziału logicznego – całość dzielona (*totum divisionis*) i człony podziału (*membra divisionis*)
2. Determinanda, determinanta
3. Warunki poprawności podziału logicznego – wyczerpujący, rozłączny
4. Podział dychotomiczny – dwudzielny
5. Klasyfikacja – wielostopniowy podział logiczny
6. Partycja – wyróżnianie części składowych pewnego przedmiotu (*pars pro toto*)
7. Typologia – wyróżnianie typów przedmiotów

SCHEMAT ANALITYCZNY, MODEL, TYP IDEALNY, WZORZEC

SCHEMAT ANALITYCZNY

Zbiór istotnych cech (zmiennych) obiektu wraz z określeniem obszaru zmienności tych cech i zarysowaniem kierunku zależności między nimi

MODEL

Odwzorowanie najistotniejszych rzeczywistych cech badanego obiektu (zmiennych i relacji) (model opisowy)

TYP IDEALNY

Zmienne opisujące badany obiekt występują w wartościach ekstremalnych - na przykład konkurencja doskonała (rynek doskonały)

WZORZEC

Zbiór najistotniejszych pożądanych cech badanego obiektu

ROLA CASE STUDY W BADANIACH NAUKOWYCH

- 1. Case study nie służy do potwierdzania hipotez!**
- 2. Case study można co najwyżej traktować jako egzemplifikację (przykład) jakichś zależności ujętych w schemacie analitycznym lub w modelu**
- 3. Case study może służyć do falsyfikacji hipotez – ale ma liczne ograniczenia**
- 4. Case study służy przede wszystkim do zrozumienia rzeczywistości
– generowanie hipotez (indukcjonizm)**
- 5. Rola case study w budowaniu schematu analitycznego, modelu, wzorca i formułowaniu hipotez**

BIBLIOGRAFIA TEGO OPRACOWANIA

- 1. Pozycje własne**
- 2. Pozycje innych autorów**
- 3. Case studies w badaniach naukowych**
- 4. Przykłady wykorzystania case studies**

POZYCJE WŁASNE I WSPÓŁAUTORSTWO

1. M. Gorynia, 1995, *Teoria i polityka regulacji mezosystemów gospodarczych a transformacja post-socjalistycznej gospodarki polskiej*, Wydawnictwo AE, Poznań.
2. M. Gorynia, 1998, *Zachowania przedsiębiorstw w okresie transformacji. Mikroekonomia przejścia*, Wydawnictwo AE, Poznań.
3. M. Gorynia, 2000, *Teoria przedsiębiorstwa w okresie transformacji*, *Ekonomista*, nr 2.
4. M. Gorynia (red.), 2002, *Luka konkurencyjna na poziomie przedsiębiorstwa a przystąpienie Polski do Unii Europejskiej*, Wydawnictwo AE, Poznań.
5. M. Gorynia (red.), 2005, *Strategie firm polskich wobec ekspansji inwestorów zagranicznych*, PWE, Warszawa.
6. M. Gorynia, B. Jankowska, 2008, *Klastry a międzynarodowa konkurencyjność i internacjonalizacja przedsiębiorstwa*, Difin, Warszawa.
7. M. Gorynia, B. Jankowska, 2011, *Wejście Polski do strefy euro a międzynarodowa konkurencyjność i internacjonalizacja polskich przedsiębiorstw*, Difin, Warszawa.
8. M. Dzikowska, M. Gorynia, B. Jankowska, 2016, *Międzynarodowa konkurencyjność polskich przedsiębiorstw w okresie globalnego kryzysu gospodarczego i po jego wystąpieniu*, Difin, Warszawa.

POZYCJE INNYCH AUTORÓW

1. Z. Ziemiński, 1984 i późniejsze, *Logika praktyczna*, Rozdziały: *Nazwy, Stosunki między zakresami nazw, Definicje, Podział logiczny a organizacja pracy*, PWN, Warszawa.
2. W. M. Grudzewski, K. Roślanowska-Plichcińska, 1984, *Mierzenie wielkości i wymiarowe modelowanie zjawisk oraz procesów ekonomicznych*, Ossolineum, Wrocław.
3. T. Mendel, 1995, *Metodyka pisania prac doktorskich*, AE, Poznań.
4. M. Blaug, 1995, *Metodologia ekonomii*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa.
5. Z. Zakrzewski, 1980, *O pracy doktorskiej w naukach ekonomicznych*, Wyższa Szkoła Ekonomiczna w Poznaniu, Poznań.
6. S. Nowak, 1985, *Metodologia badań społecznych*, PWN, Warszawa.
7. J. Turner, 1985, *Struktura teorii socjologicznej*, Wstęp P. Sztompki, PWN, Warszawa.
8. Z. Czerwiński, 1996, *Czy ekonomia jest nauką*, Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny, nr 1.

CASE STUDIES W BADANIACH NAUKOWYCH

1. K. Konecki, 2000, *Studia z metodologii badań jakościowych. Teoria ugruntowana*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa.
2. K. Konecki, 2000, *Studia przypadku*, Master of Business Administration, nr 5.
3. T. Domański, J. S. Henley, (red.), 1996, *Strategia rozwoju przedsiębiorstwa. Studia przypadków*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa-Łódź.
4. Z. Vince, 2004, *A Grounded Theory Approach to Foreign Market Expansion in Newly-Emerging Markets. Two Finnish Companies in the Visegrad Countries*, Turku School of Economics and Business Administration, Turku.
5. W. Czakon, 2006, *Łabędzie Poppera – case studies w badaniach nauk o zarządzaniu*, Przegląd Organizacji, nr 9.
6. A. G. Woodside, 2010, *Case Study Research. Theory, Methods, Practice*, Emerald.
7. Ed. R. Marschan-Piekkari, C. Welch, 2004 (oraz nowe wydanie 2011) *Handbook of Qualitative Research Methods for International Business*, Edward Elgar.

PRZYKŁADY WYKORZYSTANIA CASE STUDIES

1. M. Gorynia, (red.), 2002, *Luka konkurencyjna na poziomie przedsiębiorstwa a przystąpienie Polski do Unii Europejskiej*, Wydawnictwo AE Poznań, Poznań.
2. Yan Zhang, Haiyang Li, 2001, *The control design and performance in international joint ventures: a dynamic evolution perspective*, International Business Review, vol.10, no. 3.
3. M. Gorynia, J. Nowak, R. Wolniak, 2005, *Motives and Modes of FDI, Firm Characteristics and Performance: Case Studies of Foreign Subsidiaries in Poland*, Journal of Transnational Management, vol. 10, no. 3.

Koniec

**TO WSZYSTKO
DZIĘKUJĘ ZA UWAGĘ**

Rozwiązania „rektorskie” w kontekście parametryzacji

1. **Wysokie wymagania w stosunku do pracowników – interes indywidualny i ogólny (uczelniany), luz czy przykręcanie śruby?**
2. **Zasady polityki kadrowej – wymagania i egzekucja, okresy zatrudnienia, awanse stanowiskowe**
3. **Podstawa – dobry system informacji – internetowy system bibliograficzny, baza osiągnięć pracowników**
4. **Alokacja środków na badania wewnątrz uczelni parametryzacja**
5. **System nagród rektora za prace naukowe – habilitacje, profesury, prestiżowe publikacje**
6. **Konsolidacja katedr**
7. **Ranking strategiczny katedr – ocena wielokryterialna, benchmarking strategiczny**
8. **Rankingi zewnętrzne – PERSPEKTYWY, EDUNIVERSAL**
9. **Owoce:**
 - **„Kuźnia kadr” – wyróżnienie od PERSPEKTYW (habilitacje, profesury)**
 - **Pięć wydziałów – wszystkie kategoria A**
 - **Akredytacje międzynarodowe – AMBA, EPAS, CEEMAN, EQUIS**
 - **Przedstawiciele UEP w CK, Radzie Głównej, Komitetach PAN**
 - **Nagrody premiera, ministra, NBP**

Procedury CK a parametryzacja jednostek

- 1. Wysokie wewnętrzne wymagania kadrowe a procedury CK; współczynniki sukcesu**
- 2. Koniunkcja wymagań w postępowaniach habilitacyjnych i profesorskich**
- 3. Klasyfikacja i punktacja (ocena ilościowa) publikacji oraz innych osiągnięć; regulacje prawne oraz oceny recenzentów**
- 4. Rola bibliometrii – cytowania, indeksy, współczynniki wpływu**
- 5. Warunki/kryteria parametryzacji – podejście ex ante i ex post**

EURO

- 1. Kontekst – transformacja, internacjonalizacja, globalizacja, nowy nacjonalizm**
- 2. Przesłanki i wymogi formalne wejścia Polski do „strefy euro” – zobowiązanie wynikające z członkostwa w UE, zmiana konstytucji**
- 3. Aspekty polityczne**
- 4. Aspekty ekonomiczne**
- 5. Aksjomatycznie o euro i Unii Europejskiej**
http://www.mariangorynia.pl/prasa/Gorynia_RZ_Aksjomatycznie_o_euro_i_UE_14.06.2017.pdf
- 6. Dyskusja o euro ważna dla Polski**
http://www.mariangorynia.pl/prasa/Gorynia_RZ_Dyskusja_o_euro_wazna_dla_Polski_15.01.2018.pdf
- 7. Scenariusze**
http://www.mariangorynia.pl/ksiazki/Globalizacja_Integracja_MGorynia.pdf

DZIĘKUJĘ 😊!